

TOTALT GLOBALT

HANDLEDNING

FÖRFATTARE
JIMIE LINDER

TOTALT GLOBALT

HANDLEDNING

Totalt globalt är en serie i tre delar som tar sin utgångspunkt i FN:s agenda 2030. I en fiktiv frågesport möter tittaren - genom frågorna som ställs - valda delar av de 17 globala mål för hållbar utveckling som FN:s agenda står för. I programmen får vi parallellt med den fiktiva frågesporten höra forskare och experter förklara och beskriva - hur, varför och konsekvenser av, om bland annat klimatförändringar, extrem fattigdom och klyftor mellan rika och fattiga. Låt gärna programformatet inspirera er till att arbeta med rollspel för att pröva olika förhållningssätt till miljö-, klimat- och hållbarhetsfrågor.

OM HANDLEDNINGEN

Handledningen ger förslag på frågeställningar att arbeta med såväl innan som efter att ni har tittat på programmet. Den kursiverade texten i anslutning till vissa uppgifter ger dig som lärare tips om ämnesfördjupning som dina elever kan behöva för att bättre förstå och kunna arbeta vidare med frågorna i programmet.

KOPPLING TILL LGR II

I läroplanens inledande kapitel står att läsa att ett av skolans mål är att varje elev ska visa "respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv" och den elev som lämnar grundskolan ska ha "fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling" samt ha "fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället". Förutom denna tydliga skrivning är det centrala innehållet i flera ämnen direkt kopplat till de frågor om hållbar utveckling som Totalt globalt tar upp.

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.
- Ojämlika levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

(ur centralt innehåll Geografi åk 4–6)

Samhällsresurser och fördelning

- Ekonomiska villkor för barn i Sverige och i olika delar av världen. Några orsaker till, och konsekvenser av, välstånd och fattigdom.

(ur centralt innehåll Samhällskunskap åk 4–6)

Miljö och livsstil

- Val och användning av varor och tjänster som används i hemmet och hur de påverkar miljö och hälsa.
- Återvinning i hemmet och i närområdet och hur den fungerar. (ur centralt innehåll Hem- och konsumentkunskap åk 4–6)

FRÅGOR ATT DISKUTERA INFÖR SERIEN

TIPS! På hemsidan globalamalen.se finns en sammanställning över de 17 globala mål som ingår i FN:s agenda 2030. Där finns också en flik med material som kan användas i skolan; som stöd och introduktion till området. I det materialet hittar du ett antal övningar för fortsatt fördjupning inom global hållbarhet.

- Vilka är FN:s 17 mål för hållbar utveckling på jorden? Hänger dessa mål samman med varandra, i så fall hur?
- Har den rika delen av världen ett ansvar för dem som inte har det lika bra ställt? Vilken är den rika delen av världen? Fundera tillsammans kring begrepp som rik, fattig, resurser, tillgång, hållbart.
- Hur kan en människa som har det gott ställt ekonomiskt hjälpa den som har det sämre ställt? Hur kan ett rikt samhälle bidra till att samhällen med sämre resurser får det bättre? Låt samtalet synliggöra skillnaden mellan att agera som individ och att agera som samhälle i förhållande till de globala målen.

AVSNITT I

HUR UTROTAR VI DEN EXTREMA FATTIGDOMEN I VÄRLDEN?

Avsnittet behandlar levnadsförhållanden för människor med de allra lägsta ekonomiska- och materiella tillgångarna. Hur ser dessa människors förutsättningar ut för ett liv i enlighet med FN:s stadgar om mänskliga rättigheter? Hur kan vi göra för att bidra till att utrota den extrema fattigdomen?

Före programmet

- Diskutera vad som innefattas i begreppet fattigdom.

Ekonomisk, materiell, känslomässig, kommunikation

- Är en människa som lever i extrem fattigdom automatiskt mindre lycklig än någon som har det ekonomiskt bättre ställt? (I vilka länder är befolkningen lyckligast, alternativt mindre lycklig, enligt de undersökningar som finns?)

Efter programmet

- Om man utrotar den extrema fattigdomen, kan det påverka några av de andra målen för en hållbar ut-

veckling på jorden? Fundera först på egen hand, sedan tillsammans med en kompis innan ni delar era tankar med hela gruppen.

- Vad finns det för faror med att sätta gemensamma miljömål globalt? Har alla länder samma förutsättningar att arbeta för att kunna nå målen?
- Vad beror det på att den extrema fattigdomen minskar i vissa områden i världen och ökar i andra områden?

Dra paralleller till bland annat hur den politiska stabiliteten i det valda området ser ut och har sett ut över tid, till områdets klimat, tillgång till råvaror och hur områdets handelsutbyte ser ut.

- Hur kan andra länders bistånd hjälpa till att öka levnadsstandarden i extremt fattiga områden?

Jämför akuta bistånd i form av mat och förnödenheter med mer långsiktigt stöd i form av till exempel utbildning och infrastruktur.

- Finns det några risker med att länder skänker bistånd till extremt fattiga områden?

Prata om risker med korruption och hur det kan gynna den redan existerande makteliten, och på så sätt bidra till att ytterligare befästa en rådande struktur i samhället än tvärtom.

Förslag kring fortsatt arbete kopplat till avsnittet

- Vad finns det för historiska händelser som har bidragit till att tillgångar fördelats ojämnt mellan länder och kulturer i världen?

Dra paralleller till slaveriet med triangelhandeln, européernas kolonialism, ogynnsamma statslån till nyetablerade stater med mera.

AVSNITT 2

HUR SKA KLIMATKRISEN LÖSAS?

Programmet tar upp frågor om hur vi kan bidra till att minska växthuseffekten och vilken påverkan människan egentligen har när det gäller utvecklingen av den globala uppvärmningen.

Före programmet

- Hur påverkar människan miljön? När började människan att påverka miljön i större skala på ett negativt sätt?
- Vad finns det för lokala miljöproblem (Sverige) och för globala miljöproblem (världen) att lösa? Gör en lista tillsammans och fundera på vad man behöver arbeta med lokalt respektive globalt med.

Efter programmet

- Forskare är överens om att jorden blir varmare på

grund av utsläpp av växthusgaser. Varifrån kommer växthusgaserna?

- Vilka problem orsakar ett varmare klimat?
- Är det den rika eller fattiga delen av världen som står för det största utsläppet av växthusgaser? Förklara och beskriv hur du tänker kring ditt svar.

Prata om hur den rika och den fattiga delen av världen släpper ut växthusgas från olika typer av källor. Led samtalet vidare till att handla om hur utsläppen kommer att se ut om den rika världens tillväxt och livsstil också blir den fattiga delen av världens sätt att leva. Hur ska alla kunna få det bättre och dela mer rättvist på resurser utan att utsläppen samtidigt ökar då fler till exempel vill kunna bo, äta och färdas som vi i den rika världen gör.

- Hur skulle en familj om din eller någon i din närhet kunna bidra till att bromsa den globala uppvärmningen?

Använd gärna de olika verktyg som finns för att mäta ekologiska fotavtryck. Världsnaturfonden, WWF, har en version liksom svalna.se och minklimatpaverkan.se. Hur påverkar en familjs ekonomi deras möjlighet att leva klimatsmart och som bidrar till en hållbar utveckling. Den som har lite pengar kan kanske inte välja de dyrare miljövänliga produkter, men kan kanske inte heller konsumera lika mycket? Vad tänker eleverna om det? Är det någon skillnad på att leva hållbart för att man måste jämfört med om man gör medvetna val?

Förslag kring fortsatt arbete kopplat till avsnittet

Låt eleverna sitta i mindre grupper och fundera kring egna nya uppfinningar som skulle kunna utvinna förnybar energi. Låt gruppen designa sin uppfinning, skriva ner hur den används och sedan presentera idén för de andra grupperna.

Gör den här övningen tvärvetenskapligt och inkludera naturorienterande ämnen, matematik, teknik och slöjd.

AVSNITT 3

HUR KAN VÄRLDEN BLI MER JÄMLIK EKONOMISKT?

Programmet behandlar också frågor om hur ojämlikhet påverkar människors situation och hur länder med olika förutsättningar kan leva upp till de mål som FN har enats om.

Före programmet

- Sverige räknas ofta som ett ekonomiskt jämställt land, men har alla svenskar samma ekonomiska förutsättningar?

Lyft faktorer som kön och etnicitet. Diskutera gärna hur fattigdomsbegreppet kan användas både relativt och absolut.

- Vilka typer av tillgångar, resurser och inkomster gör länder rika?
- Varför finns det länder där en stor del av befolkningen lever i fattigdom trots att landet har goda ekonomiska tillgångar och förutsättningar?

Samtala om länders politiska och sociala uppbyggnad, politisk korruption, ogynnsamma statslån, utländskt ägande och så vidare.

Efter programmet

- Ungefär hälften av jordens tillgångar ägs av 1% av befolkningen (de allra rikaste). Hur tänker du om det?
- Ge förslag på hur kan man minska eller jämna ut den växande klyftan mellan de rikaste och de fattigaste i världen? Varför är det viktigt att jämna ut skillnaderna?
- Hur kan ojämlikhet mellan rika och fattiga leda till konflikter?

Ge gärna exempel på både lokala, nationella och globala konflikter som helt eller delvis har sin upprinnelse i stora ekonomiska skillnader mellan människor, områden eller stater.

- Om alla saker vi äger var tillverkade i Sverige av arbetskraft med svenska löner så skulle många av dessa saker vara mycket dyrare. Vilka av dina saker är tillverkade i Sverige och vilka som är tillverkade utomlands? Om det inte är producerat i Sverige, varifrån kommer det då?

Titta gärna på olika grupper av varor. Kanske kan ni dela upp er utifrån olika rum hemma eller i skolan? Vad av allt som finns i ett kök är producerat i Sverige? Vad av det som finns i din garderob? Sportutrustning? Leksaker?

- Titta på olika symboler för rättvise- och miljömärkning. Vad står de olika märkningarna för? Vilka produkter har vilka märkningar? Låt eleverna försöka att placera in olika märkningar på en karta tillsammans med den produkt som har märkningen. Finns det några samband?

Mer information om detta finns på Konsumentföreningen Stockholms hemsida, på miljomarkningar.se och hos naturskyddsföreningen.se.

Förslag kring fortsatt arbete kopplat till avsnittet

Låt eleverna välja ut ägodelar eller klädesplagg och ta hjälp av en världskarta för att dra pilar till landet som sakerna är producerade i.

- Titta på spridningen av pilarna och samtala om varför varan kan vara producerad just i det landet trots att den säljs i Sverige.
- Vad finns det för fördelar och nackdelar med att köpa varor som producerats i andra länder.
- Försök ta reda på vad en genomsnittlig månadslön är för det aktuella landet.
- Fördjupa arbetet ytterligare genom att välja ut några produkter som bygger på ett innovations- eller utvecklingsarbete till exempel läkemedel eller tekniska produkter. Ta tillsammans reda på om utveckling och produktion sker på samma plats. Om inte, varför är det så?

TIPS! Titta på storyofstuff.org. Använd sidan för att hämta inspiration eller varför inte låt eleverna arbeta med någon del under en lektion i engelska. Sidan har förutom filmer också ett omfattande material för skola och utbildning.

TIPS! Sök på "följ t-shirten" och försök hitta någon sida som följer produktionen av något klädesplagg. Ta gärna reda på vad som händer med ett klädesplagg som kasserats och jämför dess bidrag till utsläpp om du antingen väljer att slänga det eller lämna det till någon form av återvinning.

Andra program från UR om hållbar utveckling:

- I skuggan av klimatet
- Klimatresan
- Härifrån till hållbarheten